

Mobing

doc. dr. Valentina Franca
valentina.franca@fm-kp.si

OPREDELITEV (1)

- mobbing
- bullying
- staffing
- teroriziranje
- viktimiziranje
- trpičenje
- šikaniranje

OPREDELITEV (2)

- Glavne značilnosti
 - slabo ravnanje: fizično, psihično
 - sistematičnost
 - uperjeno proti določeni osebi (sodelavci, podrejeni...)
 - posledice: psihične ali fizične
 - pogostost
 - določeno časovno obdobje

OPREDELITEV (3)

- Sodna praksa (sodba Delovnega sodišča II Pd 709 / 2006): prepodstavke za ugotavljanje mobinga:
 - primarno psihično nasilje
 - položaj nemoči
 - kontinuiranost
 - dolgotrajnost take dejavnosti

KAKO PREPOZNATI

- organizacijski ukrepi z vplivom na naloge in pristojnosti zaposlenega
- poniževanje
- socialna izolacija
- napadi na zasebnost
- verbalno nasilje
- širjenje govoric
- nenehno spreminjanje nalog \Rightarrow kaznovanje

ZAKAJ PRAVNO UREDITI? (1)

- EU:
 - 1 - 4 % zaposlenih žrtve resnih dejanj psihičnega nasilja
 - 8 - 10% občasne žrtve
 - 10 - 20% negativna socialna vedenja (⇒ stres)
- SLO:
 - dobra desetina izpostavljena mobinguž
 - petina priča mobingu

ZAKAJ PRAVNO UREDITI? (2)

- Posledice za posameznika
- Posledice za sodelavce
- Posledice za organizacijo

PRAVNO VARSTVO (1)

- Evropska socialna listina: 26 / 2: pravica do dostojanstva pri delu
 - pospeševanje obveščanja in zaščita pred ponavljajočimi graje vrednimi ali očitno negativnimi in žaljivimi dejanji .
 - sprejem ustreznih ukrepov za zaščito delavcev pred takim ravnanjem

PRAVNO VARSTVO (2)

- Direktiva 89 / 391 (12.6.1989) o vpeljavi ukrepov za izboljšanje varnosti in zdravja delavcev pri delu
 - 5 člen: delodajalec je dolžan poskrbeti za varnost in zdravje delavcev v vseh pogledih v v zvezi z delom
 - tudi psihično nasilje?
- Okvirni evropski sporazum o nadlegovanju in nasilju pri delu
 - ni pravni vir!
 - podpisali socialni partnerji - cilj je ničelna toleranca za nasilje

PRAVNO VARSTVO - SLO (1)

- Ustava, 34. člen:
 - Vsakdo ima pravico do osebnega dostojanstva in varnosti.
- Ustavno sodišče (Odl US VI, 183) to vključuje:
 - prepoved ponižujočega ravnanja
 - možnost poklicnega in osebnega razvoja
 - doseganje in razvoj statusa, položaja oziroma ugleda v delovnem in življenjskem okolju
 - eksistenčna varnost

PRAVNO VARSTVO - SLO (2)

- Zakon o varnosti in zdravju pri delu - temeljna načela:
 - delodajalec dolžan zagotoviti varnost in zdravje delavcev v zvezi z delom
 - zagotavljati ukrepe za ohranjanje in krepitev zdravja
 - razvijati celovito varnostno kulturo, ki vključuje tehnologijo, organizacijo dela, delovne pogoje, medčloveške odnose ter dejavnike delovnega okolja...

PRAVNO VARSTVO - SLO (3)

- ZDR, 6a / 4 člen:
 - Prepovedano je trpinčenje na delovnem mestu. Trpinčenje je vsako ponavljajoče se ali sistematično graje vredno ali očitno negativno ali žaljivo ravnanje ali vedenje, usmerjeno proti posameznim delavcem na delovnem mestu ali v zvezi z delom.

PRAVNO VARSTVO - SLO (4)

- Kazenski zakonik, 197. člen (šikaniranje na delovnem mestu)
 - Kdor na delovnem mestu ali v zvezi z delom s spolnim nadlegovanjem, psihičnim nasiljem, trpinčenjem ali neenkapravnim obravnavanjem povzroči drugemu zaposlenemu ponižanje ali prestrašenost, se kaznuje z *zaporom do dveh let*.
 - Če ima dejanje iz prejšnjega odstavka za posledico psihično, psihosomatsko ali fizično obolenje ali zmanjšanje delovne storilnosti zaposlenega, se storilec kaznuje z *zaporom do treh let*.

PRAVNO VARSTVO - SLO (5)

- ZDR, 45/1 člen:
 - Delodajalec je dolžan zagotavljati takšno delovno okolje, v katerem noben delavec ne bo izpostavljen spolnemu ali drugemu nadlegovanju ali trpičenju s strani delodajalca, predpostavljenih ali sodelavcev.
 - V ta namen mora delodajalca sprejeti ustrezne ukrepe za zaščito delavcev pred spolnim in drugim nadlegovanjem ali pred trpinčenjem na delovnem mestu.

PRAVNO VARSTVO - SLO (6)

- Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, 5. člen:
 - Nadlegovanje je nezaželeno ravnanje, temelječe na kateri koli osebni okoliščini, ki ustvarja zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje za osebo ter žali njeno dostjanstvo.
 - predvideni ukrepi

PRAVNO VARSTVO - SLO (7)

- Zakon o javnih uslužbencih, 15. in 15a. člen:
 - *Načelo varovanja poklicnih interesov:* Uradnika mora delodajalec varovati pred šikaniranjem, grožnjami in podobnimi ravnanji, ki ogrožajo opravljanje njegovega dela.
 - *Načelo prepovedi nadlegovanja:* Prepovedano je vsako fizično, verbalno ali neverbalno ravnanje ali vedenje javnega uslužbenca, ki temelji katerikoli osebni okoliščini in ustvarja zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo delovno okolje za osebo ter žali njeno njeno dostojanstvo.

PRAVNO VARSTVO - SLO (8)

- Uredba o ukrepih za varovanje dostojanstva zaposlenih v organih državne uprave (2009)
 - opredelitev nadlegovanja, spolnega nadlegovanja, šikaniranja
 - ukrepi za *preprečevanje* spolnega in drugega nadlegovanja ali trpinčenja
 - ozaveščanje in informiranje
 - svetovalec/ka za pomoč in informiranje
 - usposabljanje

PRAVNO VARSTVO - SLO (9)

- ukrepi *v primeru* spolnega in drugega nadlegovanja ali trpinčenja
 - neformalno reševanje
 - obvestilo predstojniku / ci
 - komisija
 - ukrepanje
 - prepoved povračilnih ukrepov

PRAVNO VARSTVO - DRUGE DRŽAVE

- Švedska: Victimization at Work Ordinance (opredelitev, ukrepi, priporočila...)
- Francija: Modernization of Employment Act (možnost sodnega varstva za zagotavljanje varnih delovnih pogojev & denarna kazen)
- Belgija: zakon o nasilju, trpičenju in spolnemu nadlegovanju (proces mediacije!)
- Danska, Finska: poseben zakon (splošna prepoved in usmerjenost k ukrepom)
- Nemčija: kolektivne pogodbe (priožbeni postopki, preventiva, svetovanje ipd.)

PRAVNE MOŽNOSTI ŽRTVE

- ZDR, 204 člen: *pisna zahteva*, da delodajalec odpravi kršitev (če delavec meni, da delodajalec ne izpolnjuje obveznosti iz delovnega razmerja ali krši katero od njegovih pravic)
 - 8 dni časa za odgovor po vročitvi
 - *sodno varstvo* pred delovnim sodiščem v roku 30 dni od poteka roka za izpolnitev
- Tožba:
 - odprava kršitev
 - odškodnina (psihične bolečine, izgubljeni dohodek, slabši položaj na trgu dela...)

VLOGA INSPEKTORJA ZA DELO

- 229/7 člen ZDR: če delodajalec ni zagotovil varstva pred spolnim in drugim nadlegovanjem ali trpinčenjem
 - globa 3.000 - 20.000 evrov za delodajalca (1.500 - 8.000 evrov za manjšega delodajalca)
 - globa 450 - 2000 evrov za odgovorno osebo

PRIMERI MOBINGA (1)

- VB: Green v. City \Rightarrow 12,1 mio evrov odškodnine
- SLO:
 - Različno razumevanje istih dejanj
 - Problem dokazovanja (beleženje dogodkov, zagotavljanje prič..)
 - Malo primerov na sodišču, npr. leta 2007: 6 tožb (0.2 %) glede diskriminacije - VZROKI?

PRIMERI MOBINGA (2)

- Višje delovno in socialno sodišče, sodba Pdp 814/2007
 - “ker je vodja podružnice z zasmehovanjem in žaljivimi opazkami sistematično kontinuirano napadal tožnico ter jo spravil v duševno stisko, delodajalec odškodninsko odgovarja za povzročeno škodo, saj pri delu ni zagotovil varovanja in spoštovanja delavčeve osebnosti.

PRIMERI MOBINGA (3)

- Višje delovno in socialno sodišče, sklep Pdp 387/2007
 - poseg v osebne pravice: izpostavljanje neželeni elektronski pošti pornografske vsebine & nazivanje z neprimernimi, žaljivimi in opolzkimi izrazi
 - psihično nasilje: izpostavljenost grdemu ravnanju, ki se izkazuje s sovražno in neetično komunikacijo, žaljivimi opazkami, zasmehovanjem, podcenjevanjem, neutemeljenim kritiziranjem, vpitjem in sramotenjem (mobbing)